

Rigmor Gustafsson - Lång biografi

Rigmor Gustafsson är sångerskan som tog steget från Värmlands skogar till New Yorks asfaltshetta för att sedan slå ned bopålar i Stockholm och ta sig an Europa.

Hennes tio skivor i eget namn visar alla på en ständig lust att ta nya vägar. Det har gjort henne till en av Sveriges, Europas främsta och populäraste jazzartister med en lång, varierad och prisbelönt karriär bakom sig. Hon har bland mycket annat tagit emot The Royal Musical Academy's Jazz Award och Sveriges Radios pris Guldkatten, och hon har vunnit en svensk Grammis för albumet *Alone with you* där den mångsidiga låtskrivaren Rigmor Gustafsson står bakom alla tretton låtar.

Trots sina framgångar står hon stadigt med bägge fötterna på jorden. Inte så konstigt då hon är uppvuxen på en gammaldags liten gård med en dryg handfull kossor, grisar och kacklande hönor som självklart sällskap. I den lilla socknen Värmskog i Värmland fällde man skog, odlade eget foder till djuren och slaktade en gris till jul. Kort och gott ett självhushåll där gränsen mellan djur och människa, ljus och mörker stundtals kunde vara hårfin, där allt var ett.

Kanske kan man spåra Rigmors absoluta kärlek till musik till den här tiden. Rigmors mamma dog när hon var sju år och lämnade Rigmor, hennes två syskon och pappa att ensamma ta hand om livet på gården. I den vevan fick Rigmor en häst och en gitarr, två vänner och följeslagare för livet skulle det visa sig.

– Jag gick in i min egen värld och gillade att vara ensam, både med min häst och min gitarr. Jag kunde sitta med gitarren hur mycket som helst.

Radion var den enda egentliga musikkällan i hemmet och Rigmor gjorde ingen skillnad mellan Elvis Presley eller middle of the road-låtarna på den svenska radions populäraste program Svensktoppen.

– Allt gick att nynna till, allt gick att ta ut på gehör och planka på gitarren.

Genom att använda både sin egen och sin brors enkla kassetbandspelare kunde hon spela in, sjunga med och lägga på stämmor. Medan den ena bandspelaren spelade upp musiken spelade hon in den – och la på sin egen sång eller gitarr – på den andra, Hon gjorde helt enkelt primitiva sound on sound-inspelningar.

Men det fanns mer att lära. När Rigmor började på Kommunala musikskolan fick hon den smått legendariske gitarristen Jan Janka Johansson som lärare. Han var en eldsjäl som ville få alla att spela och inte såg någon som helst skillnad på svenska visörhängen som Fridas sommarvisa eller hypermodern fusion med John McLaughlins Mahavishnu Orchestra. Högt som lågt, gammalt och nytt, allt var musik.

När det var dags för gymnasiet sökte Rigmor musikgymnasiet och kom in – på klassisk gitarr. Här gjorde en upptäckt. Det finns klara och tydliga gränser. Klassisk musik spelar man som den är skriven. Skulle hon improvisera och göra som hon ville fick hon byta till – jazzgitarr.

Sagt och gjort. Nu kunde hon ta sig an Donna Lee och andra jazzklassiker och skapa sina egna versioner. Men det fanns andra upptäckter att göra. En tjej som spelar gitarr? Det är grabbar som gör det och det är grabbar som bildar band. Tjejer spelar flöjt eller piano och sjunger. Punkt slut.

Rigmor hade alltid gnat och sjungit för sig själv, inte minst för att lära sig skalor och melodier. Så den dag hon fick frågan om hon inte kunde sjunga med ett av pojkbanden tänkte hon bara att "ja, det kan jag väl göra".

– Det var jättekul! Plötsligt fick jag vara med och en hel värld öppnade sig. Från den dagen hamnade gitarren alltmer i skymundan. Det var sång som gällde.

Efter gymnasiet följde ett år på Musikhögskolan Ingesund i Arvika. Där fanns en relativt nybildad afrolinje och Rigmor var den första att antas till jazzsång.

– Lärarna var helt ouppdaterade vad gällde just det. De hade ingen aning om vad de skulle göra, så de skickade mig till Malmö för att jag skulle få sånglektioner. Och så fick jag hitta på en massa saker själv. Men det var kul med klasskompisarna!

Ett år senare tog hon ett nytt steg när hon klev in på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm för att utbildas till jazzsångslärare. I samma veva – före, under och efter – spelade Rigmor gitarr och sjöng i ett coverband och fick ont i både öron och rygg, hon sjöng jazz fyra kvällar i veckan på det välkända konditoriet Christina i Gamla stan, och hon gick med i tjejbandet Lady be good som åkte fram och tillbaka på Östersjön med räkfrossa-båtar, nu med en lättare gitarr, en Paul Reed Smith, på sina axlar.

– Att sjunga på Christina var som en fantastisk skola och för pengarna jag tjänade med Lady be good kunde jag dra till USA. Visst, det var intensivt men på den tiden orkade man hålla det tempot.

När Rigmor tagit sin examen på Musikhögskolan i Stockholm återvände hon till Ingesunds Musikhögskola – nu som jazzsångslärare. Det tog inte många dagar innan hon började fundera på om det var hela livet hon redan varit med om. I öronen ringde något coverbandets gitarrist sagt till henne: "Om du ska sjunga jazz måste du åka till New York!

Sagt och gjort. 1992 landade hon i The Big Apple för att bli kvar i mer än tre år. Hon gick på The New School's Jazz Programme, hon arbetade som servitris en hel dag (!) och hon tog jobb i ett stall hon läst om i Miles Davis självbiografi.

– Det var ett riktigt skitjobb men jag fick rida i Central Park! Och jag behövde inte gå på gym.

I New York bildade hon också sitt första band, Rigmor Gustafsson Quintet, som turnerade i Tyskland, hade hyfsat med jobb i New York, till och med på legendariska Birdland.

– Jag lärde mig så fruktansvärt mycket de där åren! Utmaningarna tog liksom aldrig slut. Man får verkligen tänka över vem man är när man är helt ensam på Manhattan och inte riktigt vet hur något fungerar.

Lagom till att hennes visum höll på att gå ut och det var frestande att stanna som illegal invandrare fick hon ett erbjudande hon inte kunde tacka nej till. Ville hon bli lärare i jazzsång på Musikhögskolan i Stockholm? Med sig hem till Sverige tog hon en demoinspelning med kvintetten, det som skulle komma att bli hennes första platta "In the light of day" utgiven på skivbolaget Prophone.

På plats i Stockholm undervisade hon, hon spelade in sin andra platta "Plan #46" med den amerikanska kvintetten och hon spelade här, där och överallt. Men inom henne pyrde lusten att ta ännu ett nytt steg och efter fyra år lämnade Rigmor KMH för att satsa allt på ett kort, ett liv som frilansande sångerska.

Det är något hon inte har behövt ångra. Hon har samarbetat med sångerskorna Jeanette Lindström och Lina Nyberg och med trombonisten Nils Landgren. Hon har turnerat över stora delar av världen med egna grupper, samarbetat med Radio String Quartet Vienna, Danish Radio Big Band, The Royal Filharmonic Orchestra och Swedish Radio Jazz Orchestra, hon har uppträtt på kronprinsessan Victorias bröllop och på Nobelprisutdelningen, broadcasted on TV in numerous countries. Med mera.

Men först och främst har hon gått sina egna vägar, på scen och på skiva. 2000 spelade hon in Rigmor Live med sin första helsvenska grupp med pianisten Jakob Karlzon i spetsen.

Med albumet I Will Wait For You (2003) gjorde Rigmor ännu ett drag om än utanför scen – hon skrev kontrakt med det tyska skivbolaget ACT.

– ACT har varit jättebra! Jag har gjort sex skivor som alla följts av omfattande Europaturnéer, och jag har kunnat spela in under bra förhållanden med de bästa musikerna.

Till Close To You – Celebrating Dionne Warwick (2004) slog hon sig samman med den franske stjärnpianisten Jacky Terrasson, på Alone With You (2007) presenterade hon en ny egen grupp och på Calling You (2010) samarbetade hon med den österrikiska stråkkvartetten radio.string.quintet.vienna.

– Vi gjorde mer än 70 konserter i Europa. Vi spelade i Kairo och Alexandria och vi var förband till Wayne Shorter i Istanbul (?). Fantastiskt!

På When You Make Me Smile (2014) steg Rigmor fram i ett ännu större sammanhang. Förutom en jazzgrupp hade hon också med sig stråkorkestern Dalasinfoniettan.

Come Home (2019) presenterar nyskriven musik av Rigmor själv, Kate Bush, Joni Mitchell och Tanita Tikaram, idel kvinnliga kompositörer med andra ord. På plattan spelar pianisten Jonas Östholm, basisten Martin Höper och trumslagaren Chris Montgomery, en trio här och där förstärkt av Lisa Långbacka på accordeon och Margareta Bengtsson på harpa.

Den som scannar baksidestexterna till Rigmor Gustafssons skivor lägger snart märke till att hon inte alltid framför sitt eget material.

– Jag har alltid hittat på melodier och ackordföljder sedan jag var liten. Jag älskar att sitta vid pianot och bara sväva bort. Det är och kommer alltid att vara en stor del, kanske den största delen, av mitt musicerande, och det är till 100 procent lust och glädje. Men jag känner inte att jag alltid måste framföra min egen musik. Däremot måste jag alltid hitta ett förhållande till en låt. Melodin eller harmoniken måste vara bra och jag måste kunna identifiera mig med texten. Då kan jag bli totalt närvarande i musiken. Och det är det viktigaste för mig!

Av: Johan Scherwin